

waardigste misschien, — zoo is Abraham Kuyper uit de rijen der levenden gescheiden.

Maar boven den hartstocht der schier vergodende liefde en boven den hartstocht der verguizende haat rijst aan dit graf de huldigende eerbied uit, die den grooten erkent, en gaarne bereid is juist uit deze grootheid den omvang der schaduw te verklaren, die achter zijn gigantengestalte viel!

Dat bladen als de boven geciteerde geestelijk te ver van den ontslapene afstaan om hem voldoende te begrijpen, behoeft geen betoog.

Toch mag de „eere“, die God ook van deze zijde aan Dr. Kuyper heeft bereid, dankbaar aanvaard worden.

Wij hopen onze lezers ook van andere pers- stemmen op de hoogte te stellen.

Buitenambtelijk werk van den predikant.

Als predikant sloot Dr. Kuyper zich destijds niet in eigen gemeente op, maar arbeidde gedurende heel zijn ambtelijk loopbaan veel daarbuiten.

Had hij dat niet gedaan, menschelijkerwijze ware hij niet geworden, wat hij thans voor onze kerken en ons land geweest is.

Nu kan niet ieder zich de weelde van zulk een veelzijdigen arbeid veroorloven als hij.

Een man als Dr. Kuyper behoort tot de groote zeldzaamheden in de geschiedenis.

Toch ondervindt bijna ieder predikant het, dat het leven ook buiten het engere gebied der plaatselijke kerk aanspraken op hem doet gelden.

Dat is nu niet alleen zóó.

Maar ook vroeger.

De beroemde Plancius werd zelfs in zeevaartzaken geraadpleegd!

Telkens wordt de predikant voor de vraag geplaatst: mag ik mij aan dien eisch, waarmee het leven tot mij komt, onttrekken.

Er gingen den laatsten tijd eenige stemmen op, die het terrein althans van den grooten-stads-predikant tot de plaatselijke kerk willen inperken.

Prof. Grosheide onderwierp in „Noord Hollandsch Kerkblad“ de argumenten, die daarvoor worden bijgebracht, aan de volgende, allermint eenzijdige, critiek:

Beginnen we maar eens met het meest plaatselijke. Al heel spoedig hoort men, dat traktementsvermeerdering zoo noodzakelijk niet is, want de dominee verdient er nog aardig wat bij en dat in den tijd, die aan de gemeente toekomt. Of ook al: het is geen wonder, dat dominee A overwerkt is, of een wonder, dat Dr. B nog geen nauwkeurig patiënt is, de man haalt alles overhoop en de gemeente heeft er de schade van. Er vallen ook andere klachten: op huisbezoek zien we dominee nooit, maar hij kan wel alle weken een lezing gaan houden. En dan de meest gegronde klacht: Dominee klaagt altijd, dat hij zijn werk niet aan kan, dat hij nooit klaar komt en — hij heeft wel de gelegenheid om alle weken een krant vol te schrijven.

De aard van de klachten doet al zien, dat we hier nooit bepaalde voorschriften zullen kunnen geven. Allereerst al wel, omdat geen twee gevallen gelijk zijn. De een kan veel meer dan de ander, de een werkt vlieg, de ander langzaam, de een is sterk, de ander zwak, de een heeft gaven voor allerlei, de ander mist ze. Maar de zaak ligt toch eigenlijk dieper. Predikanten zijn de geestelijke leidslieden van het volk, hun taak is niet nauwkeurig aan te geven.

Men kan niet zeggen, dat ze gereed zijn, als ze goed preeken, catechiseren en huisbezoek doen, al geeft weer ieder toe, dat het daar bovenal op aankomt. Maar tot de ware bediening van het Woord Gods behoort ook het laten schijnen van het licht des Woords over allerlei vraagstukken van het menschelijk leven en dat geschiedt zeer zeker in de eerste plaats ambtelijk in de vergaderingen der gemeente, maar dat kan toch ook geschieden in het geschrift, in de lezing, in het advies. Wie aan predikanten dergelijk werk zou willen verbieden, zou niet hen schaden, maar zou het werk Gods, de uitbreiding van Gods Koninkrijk nadeel toebrengen.

Toch gevoelt weer ieder, dat er grenzen zijn, al zijn die grenzen niet te trekken. Hoofdzak is de vraag: waarom doet de Denaar des Woords het? Gaat het om er wat bij te verdienen, om te schitteren, om invloed te oefenen of gaat het werkelijk om de eere Gods en den voortgang van het werk des Heeren?

Maar juist over die motieven kan geen ander oordeelen, dat is een geheim tusschen God en het eigen hart — ja, want we kennen ons eigen hart zoo weinig. — misschien zijn de ware motieven alleen den Heere bekend.

Zal er dan een zekere keur zijn voor de gemeente en voor den Denaar, dan zouden daarbij o. a. de volgende punten in aanmerking komen. Het zou vooral voor onze grootste gemeenten aanbeveling verdienen, als min of meer duidelijk wordt omschreven, wat van den predikant wordt verwacht. Hoeveel catechisaties er zullen worden gegeven, voor welke leeftijden, op welke uren, wanneer er vacantie zal wezen, moet niet alleen aan de beoordeeling van den predikant staan. Of dominee alleen ziekenbezoek zal doen of ook gewoon huisbezoek, moet zijn afgesproken. De predikant mag niet om elk wisselwase zijn catechisaties verzuimen of verzetten of alle bezoek, in tuchtzaken enz. maar aan de ouderlingen overlaten. Natuurlijk is daarmee lang niet alles gezegd. Men kan verder gaan, moet een zieke alle weken of om de veertien dagen worden bezocht, enz.

Dat zijn allemaal vragen, die niet in het algemeen te beantwoorden zijn, als er maar in elke

gemeente zekere regel is, zoodat de gemeente weet, wat ze van haar predikant mag verwachten en deze zelf weet, waaraan hij zich heeft te houden.

De gemeente moet bedenken, dat de predikant geen dienaar der gemeente, maar dienaar van Christus is. En als God den predikant bijzondere gaven geeft, zal hij ook daarmee hebben te weerkoren. Zeer zeker zóó, dat het werk in de gemeente geen schade lijdt. Maar toch ook wel zóó, dat allerlei arbeid, die nu eenmaal het best of yf wel uitsluitend door predikanten kan worden verricht, niet ongedaan blijve. De gemeente heeft ook te zorgen, dat de predikant geen bijverdiensten heeft te zoeken, gelijk ook weer een predikant (het zal wel zelden voorkomen, maar we zeggen het toch even) zijn levensstandaard niet zoo hoog mag opvoeren, dat hij in normale omstandigheden van een behoorlijk traktement niet kan bestaan. Bovenal de Denaar des Woords voele zich in de eerste plaats herder en leeraar en hegere God de dienen inzonderheid in den arbeid in de gemeente.

Beter dan eenig predikant kan een hoogleeraar op dit punt terechtwijzing bieden.

De eigen gemeente heeft natuurlijk het eerste en voornaamste recht op haar dienaar des Woords. Maar het zou een egoïstischen, een ongezonnen, een onverantwoordelijken toestand scheppen, indien de predikanten zich om al wat daarbuiten ligt, niet bekommerden. Wie eenig deel van zijn ambtelijk werk verwaarloost, behoort daarvoor bij de censura morem door den kerkeraad broederlijk te worden vermaand. Maar overigens mag het toch ook wel eens gewaardeerd, dat predikanten in plaats van een 8 uren werkdag, vaak een 13 of soms wel 16 uren maken. Materialistisch aangelegde zielen denken hierbij het eerst aan de bijverdienste, die dit mogelijk den predikant oplevert. Ze moesten eens alles weten! Zij moesten eens weten hoe voor het honorarium, waarvoor een predikant dikwijls zijn nachtrust offert, een onderwijzer of leeraar, die privaattlessen geeft, een werkmans, die overuren maakt, misschien den neus zouden optrekken! Ze moesten eens weten, hoeveel „liefde“-arbeid daarbij is! Wie iets van reformatorische bezieling kent, dient het toe te juichen, dat onze predikanten zich geven willen. Tot ieder, of hij predikant zij of niet, komt in deze dagen de stem om buiten zijn eigenlijken arbeid ook te ijveren voor geestelijke verheffing van ons volk, voor ontwikkeling van het Gereformeerde leven. Niemand, die levenskracht heeft, verdroomt zijn vrijen tijd in de overigens zeer gezellige huiskamer of begrave zijn talenten onder het stof van luchtige conversatie!

„n-Geruchtmakende preek.

Over het voornaamste werk van den predikant, de preek, wordt in den regel te weinig gesproken. Men heeft het wel vaak over zijn manier van preeken, maar de inhoud maakt te zelden onderwerp van gesprek, en vooral van dagenlange meditatie uit. Dan moet er al iets heel bijzonders gebeuren. Ditmaal heeft echter Dr. Geelkerken met zijn predikatie over de „Machteloosheid en krachtsontplooiing der kerk“ tongen losgemaakt en handen naar de pen doen grijpen. Zijn preek mag geruchtmakend heeten. De secretaris van het moderamen van ons blad, Dr. Lindeboom, zal er in zijn kwaliteit van redacteur van „Noord Hollandsch Kerkblad“ eenige artikelen over schrijven. Het eerste ervan verscheen. Zijn oordeel luidt:

Nu betwisten wij Dr. Geelkerken niet het recht, over de wenschelijkheid of noodzakelijkheid van zulk een „Getuigenis“ anders te oordeelen dan onze Generale Synode. Ook erkennen we ten volle zijn vrijheid, bezwaren in te brengen tegen den inhoud of den vorm ervan.

Maar dat hij gemeend heeft, het synodale stuk op deze wijze aan zijne critiek te moeten onderwerpen, lijkt ons in hooge mate bedenkelijk.

De kerkeraad van Amsterdam-Zuid had besloten, aan het verlangen der Synode te voldoen, en bepaalde, dat de voorlezing van het „Getuigenis“ geschieden zou in de morgondiensten van 3 Oct. j. Dr. Geelkerken kweekte zich van deze opdracht, om, nadat Psalm 79:4 gezongen was, daarop onmiddellijk te laten volgen: „Geliefden! nu niet langer voor u staande als uitvoerder van een kerkeraadsbesluit of vervuller van synodale wenschen, maar alleen en uitsluitend als dienaar van Christus, die u Zijn woord, Zijn „getuigenis“, Gods Woord, gaat prediken, neem ik u als mijn tekst voor vanmorgen wat g vindt in het Evangelie naar Markus, het 9de hoofdstuk, het 2ste vers...“

Wat dunkt u van deze inleiding? Wat, van de tweelei tegenstelling, daarin gemaakt? Toegekomen aan zijne predikatie treedt Dr. Geelkerken „alleen en uitsluitend als dienaar van Christus“ op, maar bij de voorlezing van het „Getuigenis“ staat hij voor de gemeente „als uitvoerder van een kerkeraadsbesluit of vervuller van synodale wenschen“. En — als vreesde hij, dat deze tegenstelling nog niet voldoende zou zijn om den indruk van het voorgedragene weg te vagen — hij voegt er nog een tweede aan toe: voorgedragen werd het getuigenis onzer Synode, gepredikt zal worden het getuigenis van Christus! Indien de bezwaren van Dr. Geelkerken zoo groot en zoo vele waren, dat hij niet als Denaar van Christus het „Getuigenis“ kon lezen — waarom dan niet aan zijn kerkeraad ontheffing verzocht van die taak? Een weigering om het kerkeraadsbesluit uit te voeren, zou hem naar 't ons voorkomt, meer hebben geëerd dan wat hij nu deed.

Aan de letter van het besluit heeft hij zich gehouden, maar tegen den geest ervan is hij vierkant ingegaan. Schijnbaar vervulde hij den wensch der Synode, maar metterdaad smeedde hij uit haar „Getuigenis“ een wapen, waarmee hij zich keert tegen haar en tegen al onze kerken. De Synode doet tot de gemeente uitgaan een woord van broederlijke waarschuwing en opwekking, met het oog vooral op de vele gevaren, die zoowel de zuiverheid van hare belijdenis als de reinheid van haar wandel bedreigen, maar dit woord wordt door hem aanstands ontkracht, als zou het „jammerlijke eenzijdigheid“ slechts een „halve waarheid“ naar voren brengen, en door „het alleen maar aanwijzen van ketterijen en dwalingen en afwijkingen de gemeente slechts zenuwachtig maken, en de wereld, de menschheid niet helpen“.

„Och, och, wat zijn onze kerken toch machteloos, en wat maakt haar Synode een droevig figuur!“

Met dien indruk moet de gemeente huiswaarts gekeerd zijn!

Was dat de wensch der Synode? Was dat de bedoeling des Kerkeraads?

Ook Dr. Van der Linden ontwikkelt in de „Gereformeerde Kerkbode“ voor 's Gravenhage tal van bezwaren.

De kansel werd ditmaal gebezigd niet om eenig, lijk de gemeente te leiden in de graxige weiden des Woords en haar vermanend, vertroostend, onder- richtend tegemoet te treden, maar... „de jammerlijke eenzijdigheid“ van het Getuigenis in het licht te stellen. En terwijl de prediker dit deed, maakte hij zelve zich van 't begin tot het einde aan eenzijdigheid schuldig.

1e. Eenzijdigheid in zijn critiek. Ieder die het stuk leest zal het erkennen. Wee onzer — roept de prediker uit, wanneer we ons wijs maken, dat wat God de Heere van ons ontscheidt alleen en uitsluitend is, „dat wij ons zelve onbetsmet bewaren van de wereld en van den geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid“.

„Dat is — zegt hij — een gedeelte van de volle waarheid, de helft der waarheid, een halve waarheid“.

Had het Getuigenis dan niets anders te zeggen? Lees dan slechts even in 't zelfde verband, hoe het zich richt tot de Denaars des Woords en de Opzieners: om toch te verkondigen alom het recht des Heeren en de groote liefde Gods in Christus Jezus ons he- wezen“.

Had hier juist niet de volle nadruk op moeten gelegd?

2e. Eenzijdigheid niet minder in zijn prediking voor zoover ze dit bedoelde te wezen. Velen die hongerden naar het Woord zijn dien morgen huiswaarts kunnen gaan met de vraag: Wat hebben wij nu voor een prediking gehad? Het voorgedragen Getuigenis hebben we niet zoo aanstands in ons kunnen opnemen en nu hebben we van onzen leeraar gehoord, dat het maar een „halve waarheid“ bevat en hij heeft er nog wel bij- gevoegd: „Niets is bedenkelijker en gevaarlijker dan zulk een waarheid“. Wat hebben we dan aan zoo'n Getuigenis? Waarom niet gebracht een volle preek, een rijke waarheid in steed van die al heel weinig doeltreffende critiek?

Schrieffcritiek willen we niet. Maar deze, die de prediking des Woords terzijde dringt liefst ook niet. En hiermede kom ik aan mijn laatste opmerking.

3e. Eenzijdigheid in heeldit optreden. Dr. Geelkerken had zijn predikatie niet mogen doen dienen voor zijn critiek. Om tweeërlei reden niet.

Ten eerste is de vraag gewettigd, of critiek hier noodzakelijk is. Allicht zijn er aanmerkingen, zonder dat men ze daarom aanstands wereldkundig maakt.

In dezen tijd, waarin menigeen, die zelfs de kinderschoenen nog niet geheel ontwassen is, aanstands met critiek geroed is, geldt met nadruk de vraag of de voorgangers niet zeer spaarzaamlijk er mee hebben te zijn bovenal in 't midden der gemeente. En ten 2de meende men in gemoede — wie zal de motieven kennen? — deze critiek niet te moeten achterhouden, dan ware er waarlijk wel een betere weg geweest.

Maar in 't midden der gemeente het eenparig Getuigenis der Synode, dat ernstige vermaning en waarschuwing bedoelt — gun mij het leelijke woord — „af te kammen“, erger, het voor te stellen, of de waarheid er zoek in is, dit acht ik beneden critiek.

Stellig is hierover nog niet het laatste woord gesproken en geschreven.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Viertal te:

Delft, K. v. Anken te Wildervank, T. J. Hagen te N-Pekela, B. A. Knoppers te Almelo, en Dr S. O. Los, tijd. te 's-Gravenhage.

Tweetal te:

Meliskerke, A. J. de Boer te Garrelswaer en H. Brinkman te Westerlee (Gron).

Beroepen te:

Beilen, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Banschoten, en Spakenburg (R), W. L. Mijl te Kollum.
Glanbrug, Joh. Kwak te Culemborg.
Hallum, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Hollum (Ameland), A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Oenkerk, H. P. M. G. de Walle te Zaanslag.
Oudega (W.), B. Roorda te Brousum.
Oudekerk a. d. IJssel, A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Overschie, G. J. v. d. Boom te Pansens.